יום הכיפורים פרק שמיני יומא פו.

חוץ [1]מלא תשא לא תשא וכל דדמי ליה ת"ש ר' יהודה אומר כל שהוא מלא תשא ולמטה תשובה מכפרת מלא תשא ולמעלה תשובה תולה ויוה"כ מכפר לא תשא וכל דדמי ליה ת"ש לפי שנאמר בחורב תשובה ונקה יכול אף לא תשא עמהן ת"ל [2]לא ינקה יכול אף שאר חייבי לאוין כן ת"ל את שמו שמו הוא דאינו מנקה אבל מנקה שאר חייבי לאוין תנאי היא דתניא על מה תשובה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה ועל מה תשובה תולה ויוה"כ מכפר על כריתות ועל מיתות בית דין ועל לא תעשה גמור אמר מר לפי שנאמר בחורב (6) ונקה מנא לן דתניא [6]ר' אלעזר אומר אי אפשר לומר נקה שכבר נאמר לא ינקה ואי אפשר לומר לא ינקה שכבר נאמר נקה הא כיצד מנקה הוא לשבין ואינו מנקה לשאינן שבין שאל ר' מתיא בן חרש את ר' אלעזר בן עזריה ברומי [3]שמעת ארבע' חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד [3] [4]עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו שנאמר [3]שובו בנים שובבים [2]עבר על לא תעשה ועשה תשובה תשובה תולה ויוה"כ מכפר שנאמר [4]כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם [2]עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקין שנאמר [5]ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם [7]אבל מי שיש חילול השם בידו אין (6) לו כח בתשובה לתלות ולא ביוה"כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר [6]ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא [8]אי שקילנא בישרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי אבל באתרא דתבעי לית לן בה אמר רבינא ומתא מחסיא אתרא דתבעי הוא אביי כדשקיל בישרא מתרי שותפי יהיב זוזא להאי וזוזא להאי והדר מקרב להו גבי הדדי ועביד חושבנא רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין יצחק דבי ר' ינאי אמר כל שחבריו מתביישין מחמת שמועתו [7](היינו חילול השם) אמר רב נחמן בר יצחק כגון דקא אמרי אינשי שרא ליה מריה לפלניא אביי אמר כדתניא [17]ואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו (9) [9]בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר [8]ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר אבל מי שקורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו באמונה ואין דבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו ועליו הכתוב אומר [9]באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו א"ר חמא [10](בר) חנינא גדולה תשובה שמביאה (7) רפאות לעולם שנא' [10]ארפא משובתם אוהבם נדבה ר' חמא [11](בר) חנינא רמי כתיב [11]שובו בנים שובבים דמעיקרא שובבים אתם וכתיב ארפא משובותיכם לא קשיא כאן מאהבה כאן (6) מיראה רב יהודה רמי כתיב שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וכתיב [12](הנה) אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה ל"ק כאן מאהבה או מיראה כאן ע"י יסורין אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנא' [13]שובה ישראל עד ה' [8]אלהיך (8) אמר

אמאי לא תסיב להו בהדי ל"ז כריתות בפרק קמא דכריתות (דף ב.) ומיתן ר"י דרבנן דפליגי אדרבי לא דרבי קרא הכי אלא בפרק אלו מיתות (סנהדרין דף מד:) דרשי ליה ר' שמעאל ורבי עקיבא לדרשא אחרינא ואליבא דרבי לא מלי למיתסבינהו דהתם קאמר מינא למה לי לומר שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ובלבד שיהא מחייבין על זדונו לאו וכרת כדקאמר רבי בפרק קמא דיבמות (דף ט.) נאמר כאן עליה פר' ונודעה החטאת אשר חטאו עליה ונאמר להלן עליה מחייב מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת אף כאן ומינה מה להלן שיש בו לאו אף כאן כאן לאפוקי הני נהי דלחיתרנו לכרת לאו לית בהו אבל לרבנן לא מצינן לשנויי הכי דלדידהו לא בעי לאו כיון דגמרי מתורה אחת יהיה לכם הוקשה כל התורה כולה לעבודת מוכנים מה ע"ז דבר שחייבין על זדונו כרת וכו' אבל לאו לא בעינן אף על גב דע"ז איכא לאו דהא בע"ז איכא נמי סקילה ואפילו הכי מחייבי חטאת אפילו איכא דליכא סקילה דלא מקשינן אלא לענין כרת דכתיב בההוא עניינא דכתיב הכרת תכרת הכי נמי לאו לא בעינן לענין חטאת אבל דבפרק אלו הן הלוקין (מכות דף יב:) ממעט פסח ומילה מחטאת משום דדומיא דע"ז בעינן מה ע"ז שב ואל תעשה לאפוקי הני דקום ועשה מיהו ואי בעינן לאו לענין חטאת נימא מה ע"ז שיש בה לאו לאפוקי הני אפילו אי הוו שב ואל תעשה לא מחייבי כיון דלא כתיב בהו לאו: והאמר

מסורת הש"ס

פו) [שבועות לט.], כ) [תוספות דל"ל פכ"ט ה"ה מוספפת פ"ד ה"ט], ג) [שבועות יב: זבחים ז:], ד) [בע"ז איתא הכי דמי וכן גרס הרא"ש אבל כרב אלפס אי בגירסא אחרת ע"ש], ה) [ע"ז כא:], ו) [ל"ל כרבי], ז) [ל"ל כרבי], ח) [ל"ל כו], ט) [גירסת הילקוט וכן בע"ז כ' יוחנן אמר עד ולא עד בכלל ומי אר"י הכי והאמר ר"י גדולה תשובה שמחה את נ"ת שמתורה שנאמר וכו' לא קשיא הא בחיבי והא בלבנון], י) [ל"ל בגמרא].

תורה אור השלם

1. לא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְיָ אֵת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לַשָּׁוְא: שמות כ ז
2. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל בְּנֵי בָנִים עַל שִׁלֵּשִׁים וְעַל רִבֵּעִים: שמות לד ז
3. שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפֶּה מְשׁוּבֹתֵיכֶם הִנְנוּ אֲתָנוּ לָךְ כִּי אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ: ירמיהו ג כב
4. כִּי בְּיוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: ויקרא טז ל
5. וּפָקַדְתִּי בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם וּבִנְגָעִים עֲוֹנָם: תהלים פט לג
6. וְנִגְלָה בְּאָזְנֵי יְיָ צְבָאוֹת אִם יְכֻפַּר הָעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תָּמוּתוּן אָמַר אֲדֹנָי יְיָ צְבָאוֹת: ישעיהו כב יד
7. וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ: דברים ו ה
8. וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר: ישעיהו מט ג
9. וְיָבוֹא אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם וְחִלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי בֶּאֱמֹר לָהֶם עַם יְיָ אֵלֶּה וּמֵאַרְצוֹ יָצְאוּ: יחזקאל לו כ
10. אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אֹהַבֵם נְדָבָה כִּי שָׁב אַפִּי מִמֶּנּוּ: הושע יד ה
11. שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפֶּה מְשׁוּבֹתֵיכֶם הִנְנוּ אֲתָנוּ לָךְ כִּי אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ: ירמיהו ג כב
12. שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים נְאֻם יְיָ כִּי אָנֹכִי בָּעַלְתִּי בָכֶם וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם צִיּוֹן: ירמיהו ג יד
13. שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ: הושע יד ב

רבינו חננאל

ת"ש אילו הן החמורות כריתות ומיתות בית דין ולא תשא עמהן כו'. ת"ש ר' יהודה אומר כל שהוא מלא תשא ולמטה תשובה מכפרת, מלא תשא ולמעלה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. ושינן לא תשא וכל דדמי ליה, דהוא לאו גמור. ת"ש לפי שנאמר בחורב ונקה עוד נאמר לא ינקה. ופשטניה לקרא, מנקה הוא לשבים ואינו מנקה לשאינן שבים. ותניא לפי שנאמר בחורב תשובה, מדכתיב בה ונקה, [יכול אף לא תשא עמהן ת"ל לא ינקה]. עד יכול על כל חייבי לאוין אע"פ שישובו לא ינקה לו, ת"ל קרא אחרינא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא, הך דכתיב לא ינקה [אינו אלא] בלא תשא את שמו בלבד, הא כל שאר לאוין התשובה מכפרת. הנה בכל לאוין התשובה מכפרת כלא יום הכפורים. ודהיינו תנאי היא דתניא על מה תשובה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה, על מה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר על כריתות ומיתות בית דין

תוך מלא תשא. קא סלקא דעתך משום דכתיב לא ינקה: **וכל דדמי ליה.** לא תעשה גמור: **לפי שנאמר בחורב תשובה ונקה.** נאמר מעשה העגל כשעלה משה להתפלל עליהן ולקמן מפרש לה: **יכול אף לא תשא.** ינקה בתשובה: **אי אפשר לומר נקה שכבר נאמר לא ינקה.** דכתיב נקה לא ינקה גבי הדדי: **חלוקי כפרה.** שחלוקין בכפרתן זה כך וזה כך: **אמר לו.** אלא הן הנתלקין שיש עבירה שהיא לריכה לזה ואינה לריכה לזה אבל תשובה אינה מן המלוקין שהיא לריכה לכולן: **שובו בנים.** ומיד מרפא למדת שיש עבירה שמכפרת בתשובה לבדה: **כי ביום הזה יכפר.** למדת שיש עבירה שלריכה יום"כ: **ופקדתי בשבט פשעם.** למדת שיש עבירה שלריכה יסורין ומסתברא הקל לקלה והחמור לחמורה: **חילול השם.** מועלת ומחטיא אחריס: **כאזני ה' לצבאות.** אמר הנביא באזני אמר הקב"ה אם יכופר העון עד תמותון למדנו שיש עבירה שאין לה כפרה אלא במיתה: **ולא יהיבנא דמי לאלתר.** וכשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן ונמד ממני להיות מזונל בגזל: **כאחרא דלא תבעי.** שאין דרך הבעה ליך ולתבוע הקפותיו ועל הלוקח להביא לו מעותיו לביתו: **ומסא מחסיא.** מקומו של רבינא: **יהיב זוזא להאי וזוזא להאי.** שמא לא ידע מהיכן שנתתיו לו ויש כאן חילול השם: **ועביד חושבנא.** ומחזיק ונותנין לו כשר כנגד מה שנטלו: **כגון אנא דמסגינא וכו'.** ואין הכל יודעין שנתלמדתי בגרסתי ולמדין הימני להבטל מתלמוד תורה: **מחמת שמועתו.** מחמת שם רע היוצא עליו: **שרא ליה מריה.** יממוך יולנו על מעשיו: **מתאחז על ידך.** לחבירך: **קורא.** מקרא: **ושונה.** משנה: **ומשמש תלמידי חכמים.** ללמוד (י) תורה) היא יישוב טעמי המשניות מה טעמן ומהיכן למדו: **נאמור לכם עם ה' אלה.** אם זו קרא הכתוב חילול השם כשאדם חטא עובר עבירה ופורענות באה עליו והכל אומרים מה הועילו לו לאה החסידים והחכמים רעה באה עליהם שאמר ויתלנו את שם קדשי ובמה תלונהו באמור עליהם הנכרים שגלו בגיהם לאו עם ה' אלה ולא יכול להגילם אלא יגלו נאצלא שם שמים מתחלל וכבודו ממתעב: **דמעיקרא שובבים אתם.** כשתעשו תשובה מעלה (ו) עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות: **וכתיב ארפא.** משמע מכאן ואילך כבעל מום שנתרפא שמקלת שמו עליו: **כאן מאהבה.** השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו (ד): **כתיב שובו בנים.** אלמא בעלי תשובה קרויין בנים: **וכתיב כי אנכי בעלתי בכם.** אלמא עבדים מיקרו: **כאן מאהבה ומיראה.** קרויין בנים: **כאן על ידי יסורין.** אלא שבו עד שנתיקרו ביסורין קרויין עבדים ואית דגרסי כתיב שובו אלי ואשובה (ה) וכתיב כי אנכי בעלתי בכם כתיב ואשובה אליכם לאחר תשובה וכתיב כי אנכי בעלתי בכם מהכה או מיראה קא אמר כי אנכי בעלתי בכם: כגון

עין משפט נר מצוה

סמ א ב ג ד מיי' פ"ז מהל' תשובה הל"ד:
צ ה ו מיי' פ"ה מהל' יסודי התורה הל' יא:
ז [מיי' פ"ז מהלכות תשובה הל' ו]:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לפי שעל' בחורב תשובה ונקה: (ב) שם אבל מי שיש חילול השם בידו אין כח לא בתשובה כו' כנ"ל ומיהא לו נמחק: (ג) שם וייחא משלו ומתני באמונה ודבורו נעמת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי לו לפלוני שלמד תורה אמרי אביו שלמדו תורה: (ד) שם גדולה תשובה שמגיעה רפואה לעולם: (ה) שם כאן מאהבה כאן מיראה (רב יהודה רמי) תיבת אלו מוקפות ונכתב בגליו ס"א אמר רב יהודה רב אמי רמי: (ו) רש"י ד"ה דמעיקרא כו' מעלה אני עליכם כאלו כו' ושעות שובבים אברי"ן בלע"ז הם"ר: (ז) ד"ה כאן מי' שינו מתחלתו כאן מיראה ארפא הם"ר: (ח) ד"ה כאן ע"י מי שינו אלי ואשובה אליכם וכתיב כי אנכי:

רבינו חננאל (המשך)

ועל לא תעשה נמור. שאל ר' מתיה בן חרש את ר' אלעזר בן עזריה ברומי שמעתה ד' חלוקי כפרה שהיה ר' ישמעאל דורש, אמר לו ג' הן ותשובה עם כל אחת. עבר על עשה ושב, אינו זז משם עד שמוחלין לו, שנאמר ארפא משובתם וגו'. עבר על לא תעשה ושב, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר, שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם. עבר על כריתות ומיתות בית דין ושב, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין ממרקין, שנאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. אבל מי שיש בידו חלול השם, אין כח לא לתשובה לתלות, ולא ליום הכפורים לכפר, ולא ליסורין למרק, אלא כולן תולין ומיתה ממרקת, שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון. היכי דמי חלול השם, רב אמר כגון אנא אי שקילנא מבי טבחא בישרא באתרא דלא תבעי, דאתו למימר אנא חזיתיה לרב דשקיל בשרא בלא דמי, הינו חלול השם. ר' יוחנן אמר כגון אנא אי מסגינא ד' אמות בלא תורה ובלא תפלה(ח). ויש אומרים כל שחבריו בישין משמועתו דאמרי שרא ליה מריה לפלניא. נמצא עונשים של דברים הללו גדול מעונש כריתות ומיתות בית דין. תניא ואהבת את ה' אלהיך עשה שיהא שם שמים נאהב על ידך, שיהיה אדם קורא ושונה (בוראה) [בתורה] ומשמש תלמידי חכמים ומשאו ומתנו בשוק בצדק עם הבריות, מה הכל אומרים אשרי פלוני שלמד תורה, אשרי הוריו ורבו שלימדו, כמה נאים מעשים ודרכיו, עליו הכתוב אומר ישראל אשר בך אתפאר. אבל הקורא ושונה ודרכיו מכוערים כו', עליו הכתוב אומר באמור להם עם ה' [אלה] ומארצו יצאו. גדולה

תשובה שמביאה רפואה לעולם, שנאמר ארפא משובתם. ואסיקנא שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם, תשובה (מיראה) [מאהבה] ארפא משובתם אוהבם נדבה, תשובה (מאהבה) (מיראה) שובו אלי ואשובה אליכם. כי אנכי בעלתי בכם תשובה מיסורין. גדולה תשובה שאפילו הגיע חטאתו עד כסא הכבוד התשובה מכפרת, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך.

ח) עי' ירושלמי ברכות פ"ב ה"ג ותוספתא דני רבינו תפלה כל"י מדויק יותר.

תוס' ישנים

ועשה תשובה מוחלין לו מיד. והייט הא דאמרי' בסנהדרין (דף ה.) הטושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו מיד וכמתרט עשה מוחלין לו מחילה גמורה כדאמרי' הכא אבל בשאר עבירות אע"פ שאין מוחלין לו מקילין לו מדיני מקלת:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com